

Організація освітнього процесу в умовах карантину

Вимушене дистанційне навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу: вчителів, здобувачів освіти та батьків. Наша освітня система не була готова до таких викликів. Перед кожним учителем України постало випробування: як працювати на відстані, в реальному часі, добре розумітися на технологіях, бути медіаграмотним і не розгубитися у розмаїтті дистанційних технологій, отримати фідбек.

Рекомендації, які розробили у ЗОШ № 12 м. Бердичева, мають покрокову структуру, яка включає основні виклики, з якими стикнувся колектив, та алгоритмом їх розв'язання з досвіду роботи.

Рис. 1. Виклики, зумовлені запровадженням дистанційного навчання в обмежених часових рамках.

Ключовою фігурою в організації освітнього процесу в даних умовах виступає керівник закладу та координаційна група, які мають завдання в екстремально короткі проміжки часу обговорити з педагогічним колективом зміну форми навчання, запропонувати освітні платформи, оптимальні варіанти ефективної комунікації всіх учасників освітнього процесу.

Виклики, які зумовлені запровадженням дистанційного навчання в обмежених часових рамках, ми побачили в таких напрямках (рис. 1):

1. Організація дистанційного навчання.
2. Налагодження каналів комунікації між усіма учасниками освітнього процесу.
3. Адаптація розкладу, режиму навчання.
4. Зміна формату подачі матеріалу.
5. Оформлення класних журналів.

6. Зворотний зв'язок і контроль за виконанням завдань.
7. Виховна робота в умовах карантину.

Рис. 2. Організація дистанційного навчання

Першими нашими кроками було детальне вивчення нормативної документації, досвіду інших ЗЗСО України попередніх років (рис. 2). Координаційною групою було розроблено проект «Положення про використання технологій дистанційного навчання в ЗЗСО», який було винесено на обговорення педагогічної ради та згодом схвалено і затверджено директором школи.

На виконання вимог постанови КМУ від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу (COVID-19)», розпорядження голови Житомирської ОДА від 11.03.2020 № 183 «Про призупинення освітнього процесу в закладах дошкільної, загальної середньої освіти усіх типів та форм власності, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та обласному інституті післядипломної педагогічної освіти», враховуючи рекомендації МОН України (лист МОНУ № 1/9-154 від 11.03.2020) та міської комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій (протокол № 4 від 12.03.2020), наказу міського управління освіти і науки «Про організацію роботи закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти міста у період запровадження карантинних заходів із запобігання поширення на території України коронавірусу (COVID-19)» від 12.03.2020 № 122/01-06, з метою попередження розповсюдження коронавірусної інфекції та необхідністю вжиття комплексу превентивних заходів, у закладі було видано обов'язкові накази:

1. «Про організацію роботи ЗОШ № 12 у період запровадження карантинних заходів із запобігання поширення на території України коронавірусу (COVID-19)».

2. «Про запровадження роботи в дистанційному режимі педагогічних та інших працівників на період карантину в ЗОШ № 12».

Наступним викликом стало налагодження комунікації між усіма учасниками освітнього процесу (рис.3).

Рис. 3. Налагодження каналів комунікації школи між усіма учасниками освітнього процесу

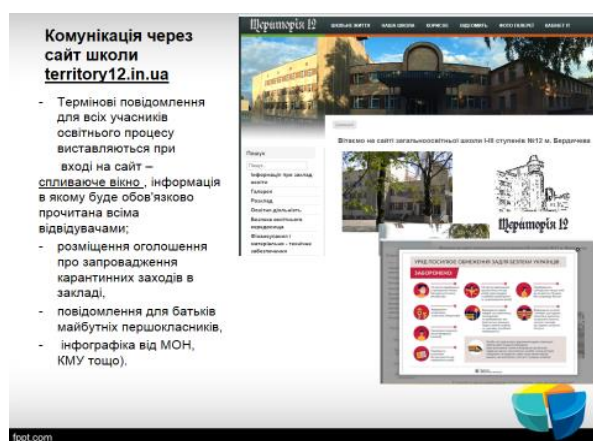

Рис. 4. Комунікація через сайт territory12.in.ua

У ЗОШ № 12 функціонує сайт школи. Він має доменне ім'я третього рівня (<http://territory12.in.ua>), яке легко індексується всіма пошуковими ресурсами, з розширеним платним хостингом. Сайт легко індексується всіма браузерами на першій сторінці не лише за доменним ім'ям в адресному рядку, а й за основними ключовими словами та словосполученнями. Це дозволяє всім учасникам освітнього процесу швидко і зручно знайти необхідну інформацію, адже інтерфейс уже передбачає окремий лінк «Дистанційне навчання» (рис. 4).

Термінові повідомлення для всіх учасників освітнього процесу виставляються при вході на сайт – спливаюче вікно, інформація в якому буде обов'язково прочитана всіма відвідувачами:

- розміщення оголошення щодо запровадження карантинних заходів в закладі,
- повідомлення для батьків майбутніх першокласників,
- інфографіка від МОН, КМУ тощо.

Обов'язковим елементом в організації навчання під час карантину повинно бути надання інструкцій всім учасникам освітнього процесу (рис. 5).

Рис. 5. Інструкція для батьків учнів щодо користування лінком «Дистанційне навчання»

Інструкція має бути змістовна, лаконічна, візуальна і доступна (зрозуміла) для всіх користувачів. Через створену інструкцію для батьків та учнів щодо користування сайтом під час карантину користувачі мали розуміння, як зайти в розділ «Дистанційне навчання» та працювати з електронним розкладом, посиланнями на освітні платформи. Дані інструкції надсилаються в PDF через групи у Viber та інші на початку карантину. У ЗОШ № 12 функціонує «Віртуальна учительська» school12_brd@gmail.com, вхід до якої відбувається через сайт школи (рис. 6).

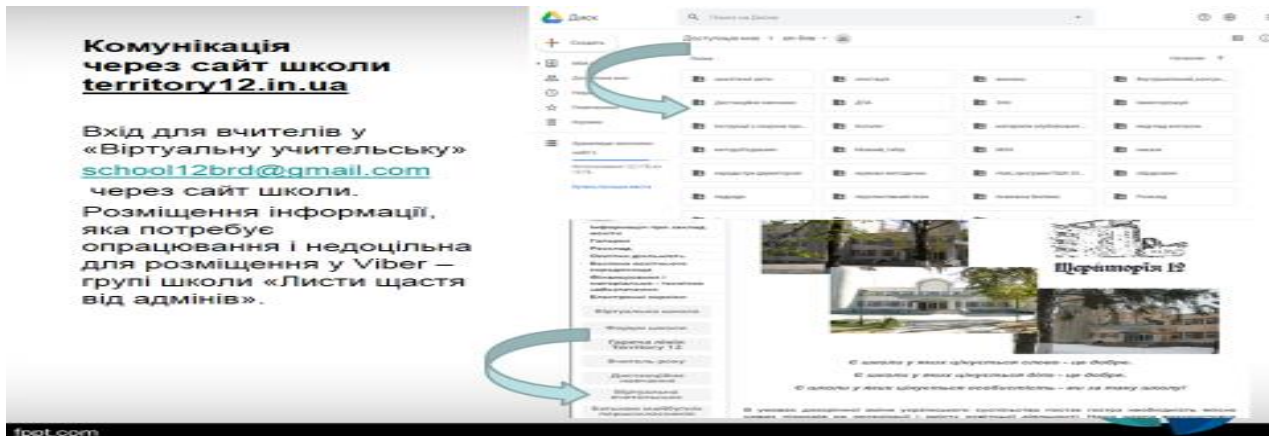

Рис. 6. Віртуальна учительська ЗОШ № 12

У ній розміщується інформація, яка потребує опрацювання і недоцільна для розміщення у Viber-групі школи «Листи щастя від адмінів».

Заклад має групи у Viber:

- учителів «Листи щастя від адмінів»;
- класних керівників;
- методичних об'єднань учителів;
- кожного класу окремо;
- груп учнів з учителями окремо.

Перевага: швидка передача інформації невеликого змісту, можливість отримати зворотний зв'язок.

Недолік: перевантаження інформації, недотримання особистого простору учасників груп у неробочий час.

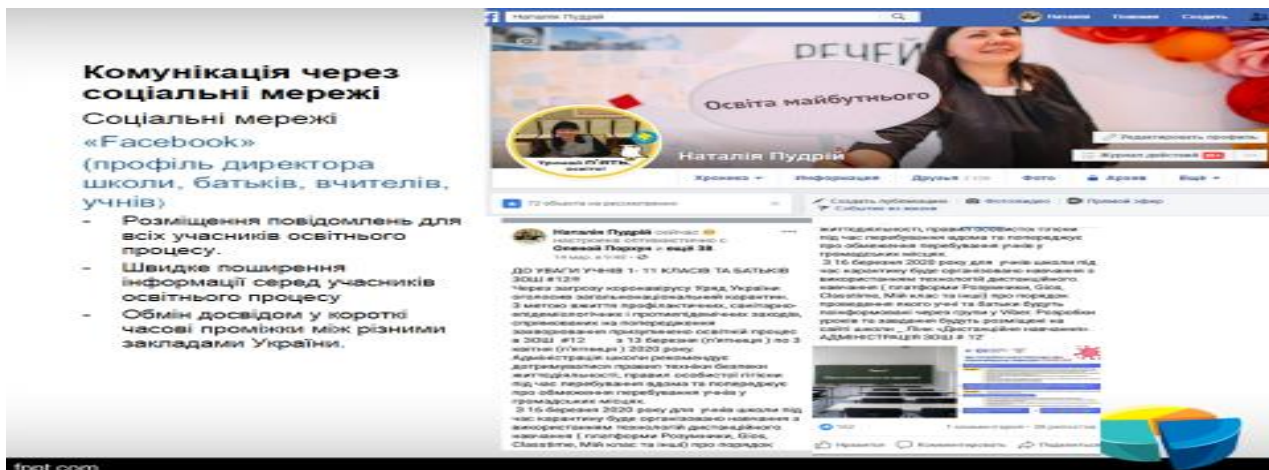

Рис. 7. Комунікація через соціальні мережі

Сторінки у соціальній мережі «Facebook» (профіль директора школи, батьків, учителів, учнів) домагають оперативно поширити інформацію, передбачають (рис. 7):

- розміщення повідомлень для всіх учасників освітнього процесу;
- швидке поширення інформації серед учасників освітнього процесу;
- обмін досвідом у короткі часові проміжки між різними закладами України.

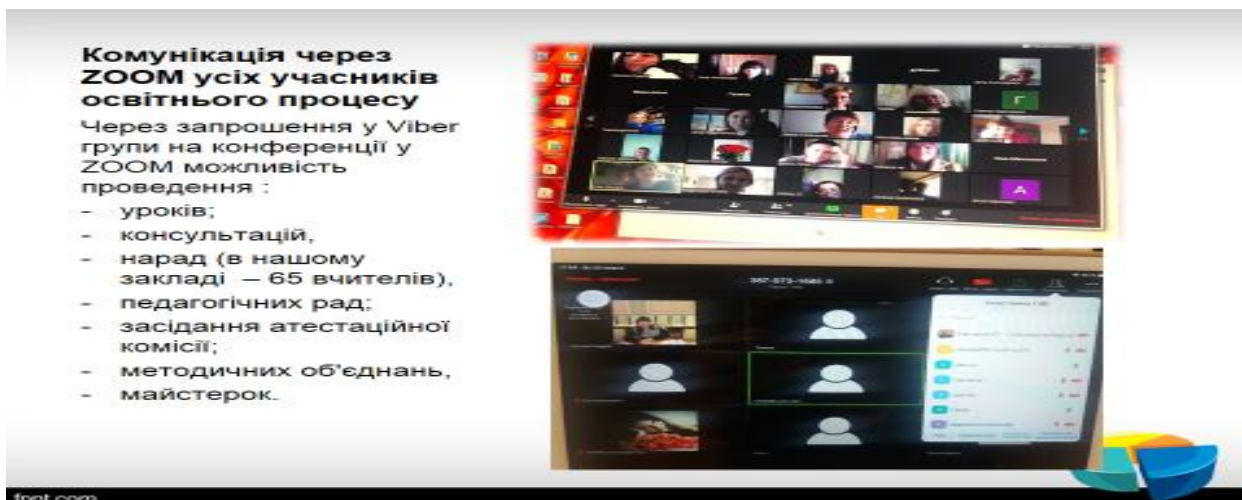

Рис. 8. Комунікація через Zoom

Комунікація через Zoom усіх учасників освітнього процесу, через запрошення у Viber-групи та інші канали зв'язку на конференції Zoom дають можливість проведення (рис. 8):

- уроків, консультацій,
- нарад (у нашому закладі 65 вчителів),
- педагогічних рад;
- засідання атестаційної комісії;
- методичних об'єднань,
- майстерок.

Рис. 9. Адаптація розкладу, режиму навчання

Наступні кроки: створення та завантаження на сайт дистанційного розкладу в форматі Google-таблиць з доступом для працівників закладу (рис. 9, 10). Розробка інструкції для вчителів щодо внесення даних у розклад та інструкції з покроковим використанням для учнів і батьків щодо дистанційного розкладу уроків, який не змінився (зміни стосувалися лише його розміщення на сайті, додатків у вигляді посилань на розробки уроків тощо).

12.05.2020 вівторок					
№	Урок	Вчитель	Тема уроку	Посилання, розробка уроку, домашнє завдання	Домашнє завдання
1	Математика	Жуковська А.В.	Повторення. Вектори у просторі.	https://ru.padlet.com/allazhukovskaya62/3yt6gbhfbzc6069p	виконати завдання з презентації
2	Англійська мова	Панчук М.М.	Across State System. Контроль аудювання	https://padlet.com/marinablessing1971/cqt2qzjl0q1c	https://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/courses/quizzes/unit-1/session-7
2	Англійська мова	Зелінська О.Л.	Focus on Speaking and Writing	https://padlet.com/EnglishTeacherTerritory12/final	Grammar tasks (PPP)
3	Інформатика	Трач І.В.	ПР №8. Форми. Введення даних. Сортування, фільтрація і пошук даних.	https://padlet.com/teacherterritory12/inf_territory12	виконати практичну роботу
4	Мистецтво	Андрійчук О.В.	Проектна робота за темою: "Культура Близького Сходу"	https://padlet.com/lenaandri1975/dlr2j3i27xx7v	
5	Захист Вітчизни	Андрюшенко В.Е.	Зеленіння дихальних шляхів від сторонніх предметів. Штучне дихання- його різновиди.	https://padlet.com/andrusenkovladimir423/4mssu93z9fq9hzy6	параграф 46,47
5	Захист Вітчизни	Михалюк А.Д.	Причини надзвичайних ситуацій	https://ru.padlet.com/opra30794/uskbubiyt9uizeg	параграф 42.42+ завд. в розробці уроку
6	Українська мова	Одинецька Г.В.	Просте речення. Тести у форматі ЗНО	https://ru.padlet.com/galinaoedinecka/ukr10_2020	
6	Українська мова	Лиса Л.Л.	контрольний диктант	https://padlet.com/lllysayas53/u4vkyt2z18jq3wj2	сріпні здати 12.05 до '8-00
7	Українська література	Одинецька Г.В.	Підготовка до річної КР	https://ru.padlet.com/galinaoedinecka/ukr10_2020	
13.05.2020 середа					
№	Урок	Вчитель	Тема уроку	Посилання, розробка уроку, домашнє завдання	Домашнє завдання
1	Фізика	Янчевська І.Г.	Розв'язування задач	https://padlet.com/yig296/fiz2020	№ 23.8, 23.14, 23.30
2	Математика	Жуковська А.В.	Повторення. Тригонометричні функції	https://ru.padlet.com/allazhukovskaya62/3yt6gbhfbzc6069p	виконати завдання з дошки Padlet
3	Фізична культура	Бондарчук О.С./Шаловал В.В.	Футбол	https://ru.padlet.com/gqgzzzf08kqw1u58wn24ye4	
4	Історія	Какурна С.А.	Окупаційний режим Німеччини та її союзників в Україні	https://uk.padlet.com/yulya270697/history12_10	§ 32, завдання на дошці Padlet
5	Українська мова	Одинецька Г.В.	Просте речення. Тести у форматі ЗНО	https://ru.padlet.com/galinaoedinecka/ukr10_2020	
5	Українська мова	Лиса Л.Л.	РЗМ. Контрольне ЕСЕ "Неможливо завжди бути героєм, та можна завжди залишатися людиною"	https://padlet.com/lllysayas53/u4vkyt2z18jq3wj2	Здати 13.05 до 20-00
6	Українська література	Одинецька Г.В.	Підготовка до річної КР	https://ru.padlet.com/galinaoedinecka/ukr10_2020	

Рис. 10. Електронний розклад уроків в форматі Google-таблиць на сайті школи

Вищевказаний скріншот електронного розкладу передбачає посилання на розробку уроку, формат спілкування та інше на віртуальних дошках «Padlet».

Зміст розкладу уроків співпадає із календарно-тематичним плануванням кожного вчителя.

The screenshot shows a Padlet board with the following content:

- Привіт, мої хороші!** - A welcome message to students.
- 9-В-завдання** - A card detailing assignments and tests for the 9th grade, including dates and topics like "Біорізноманіття" and "Біотехнології".
- Тема 9 "Біологія як основа біотехнології та медицини"** - A card for the 20.05.2020 lesson on the topic of "Особливості селекції рослин, тварин, мікроорганізмів. Традиційні біотехнології".
- Тема 7-8: Біорізноманіття. Екологія.** - A card for the 13.05.2020 lesson on "Біосфера як цілісна система. Захист та збереження біосфери. Основні заходи щодо охорони навколишнього середовища".
- Всеукраїнська школа онлайн-біологія 9 клас тема "Екологія". "Селекція"** - A card linking to a national online biology lesson.

Рис. 11. Скріншот віртуальної дошки «Padlet» вчителя біології ЗОШ № 12

З метою уніфікації освітніх платформ для використання всіма учасниками освітнього процесу було обрано колегіальним рішенням освітню платформу «Padlet» із чіткими вимогами щодо розміщення на ній інформації (рис. 11). Серед розмаїття посилань на створення віртуальної дошки «Padlet» заклад обрав, на нашу думку, найбільш зрозумілий, лаконічний і чіткий відеоролик від «Дист Освіта» на каналі YouTube, який допоміг всім в максимально короткі терміни створити власні віртуальні дошки.

Загальні вимоги закладу щодо наповнення дошки «Padlet»: обов'язкова інструкція в першій колонці щодо правил використання дошки, комунікації, розміщення матеріалів, фідбеку.

Рис. 12. Зміна формату подачі матеріалу

Учителі в рамках академічної свободи обирали різні платформи для забезпечення освітнього процесу, проте спільна умова повинна була виконуватися: всі посилання мають бути розміщені на віртуальній дошці вчителя (рис. 12).

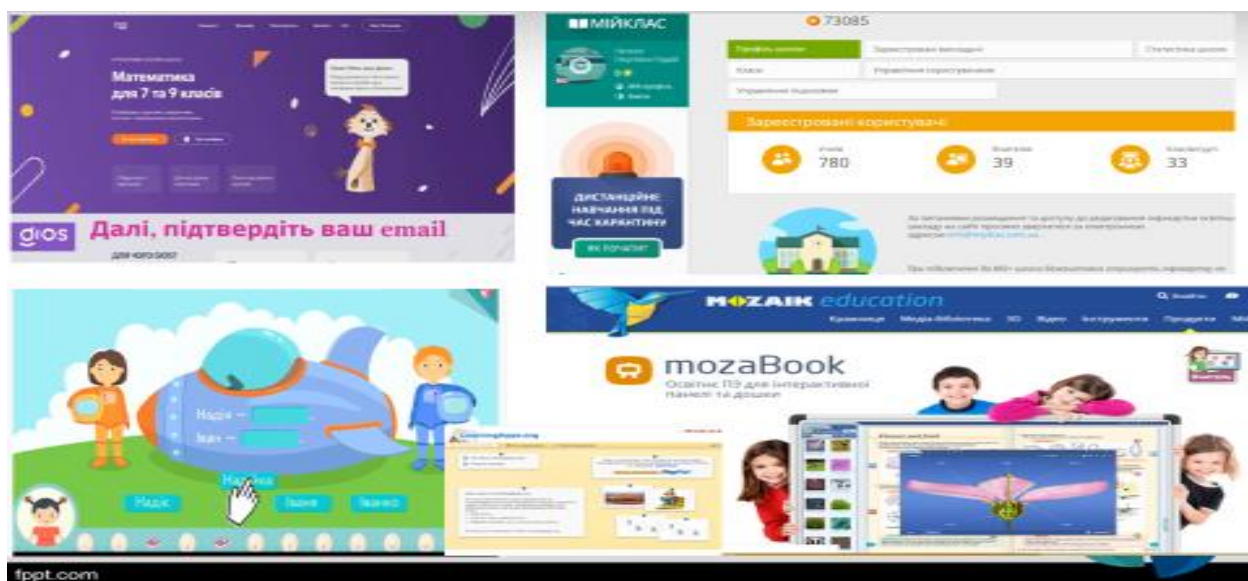

Рис. 13. Освітні платформи, які обирали вчителі ЗОШ № 12

Реєстрація на освітніх платформах, які надали безкоштовний доступ та використання інших ресурсів. Завдання адміністрації – оперативно надавати інформацію щодо відповідних освітніх продуктів. Завдання учителя – зрозуміти, які саме платформи будуть ефективними і успішними в різних класах. Кожен вчитель обирає платформи особисто.

З переліку освітніх платформ заклад використовує: «Мій клас», «Розумники», «MozaBook», «Gios», «Learning Apps», «Microsoft Teams», «ClassRoom», «Classtime» (рис.13). Окрім платформ, які містять готову інформацію, вчителі в більшості розміщували власні розробки уроків, які мали бути візуалізованими, легко відкриватися за посиланнями та завантажуватися, матеріал повинен обиратися у полегшеному форматі і не містити другорядної інформації, можливі проміжні завдання з використанням QR-кодів. Єдина для всіх учителів вимога – постулат: розробка уроку для учня не дорівнює конспекту уроку для вчителя. На сайті в ЗОШ № 12 м. Бердичева створений кабінет ІТ, де розміщені відеоуроки вчителя інформатики Трача Івана. Також під час карантину він продовжує розробляти блиц-уроки з інформатики за посиланнями: <https://youtu.be/rHmkiAYzT6I> (одне з них), які розміщує у «Padlet».

У закладі функціонує три групи подовженого дня, повноцінний режим роботи яких неможливий у форматі карантину. Вихователі ГПД на віртуальних дошках «Padlet» створили колонки із розділами (рис. 14): «Вітаю в онлайн», «Здоров'я та фізичний розвиток», «Ігри та досліди вдома», «Весна багата святами», «Творча майстерня», «Цікаво про все», «Батьківські збори», «Кінотеатр для всієї родини» та ін.).

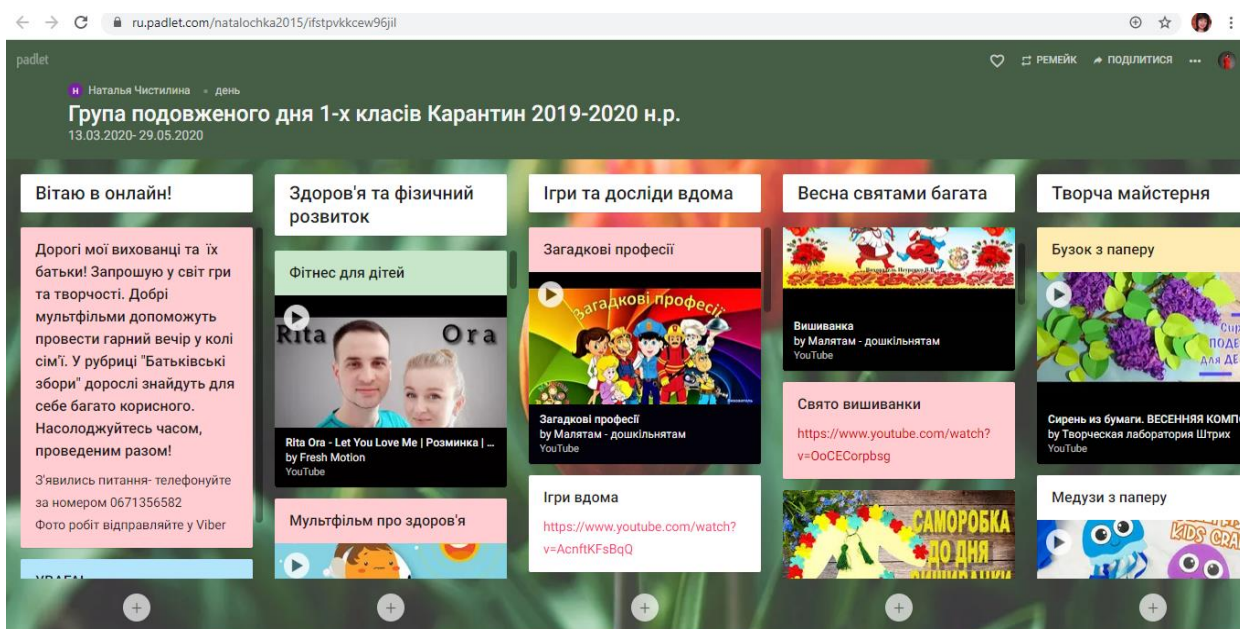

Рис. 14. Функціонування в онлайн форматі ГПД в ЗОШ № 12

Навчання учнів з ООП на період карантину перейшло теж у формат дистанційного із застосуванням технологій (рис. 15).

Рис. 15. Функціонування в онлайн-форматі інклюзивного навчання в ЗОШ № 12

Для кожної дитини, яка навчається інклюзивно, були створені окремі віртуальні дошки на платформі «Padlet», які передбачають спільну роботу вчителів-предметників, асистентів учителя, психолога, соціального педагога та батьків дитини. Також проводилися індивідуальні уроки в Zoom (рис.16).

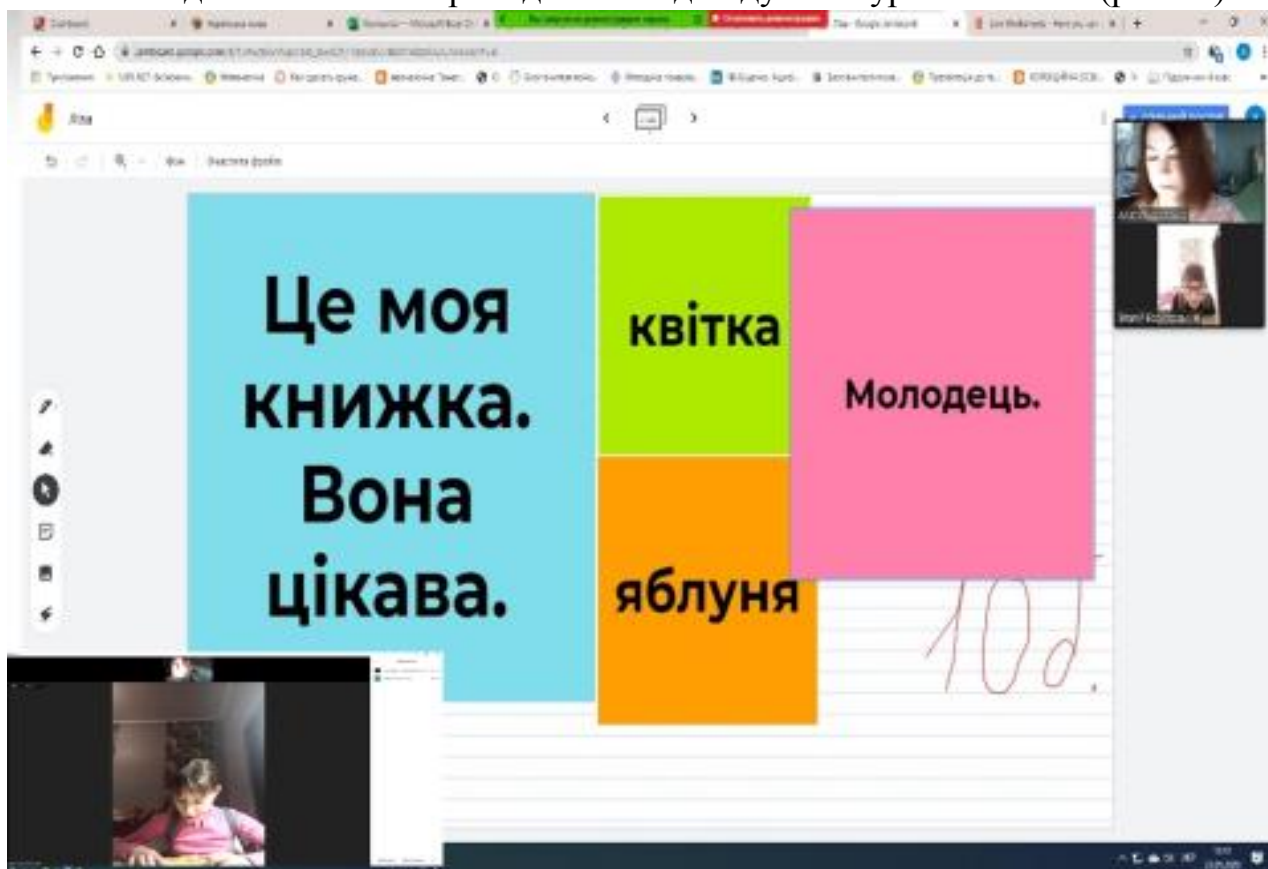

Рис. 16. Проведення індивідуального уроку в онлайн-форматі (Zoom) інклюзивного навчання в ЗОШ № 12 учителем 3-А Пудровською Аллою

Рис. 17. Оформлення класних журналів

Наступні кроки: створення дистанційного класного журналу у форматі Google-таблиці із розміщенням на сайті (рис.17), де кожен клас закладу легко ідентифікується.

Навчання вчителів через інструкції, майстерки у Zoom.

Завдання розміщуються не за окремими зведеними предметами, а поурочно, відповідно до розкладу уроків, до якого звикли учні та вчителі. Обов'язково вноситься тема, посилання на розробку, домашнє завдання може бути окремо або в розробці уроку. Розклад розміщуємо блочно, по 2 тижні, потім архівуємо у вікно «Попередні завдання». Під час першого тижня навчання доступ у всіх учителів школи був спільний, це призвело до низки проблем: дублювання класів, видалення класів, видалення всієї інформації в розділах тем уроків та посилань на розробки. Тому на другому тижні наш інженер–електронік, який веде сайт, забезпечив створення постійних резервних копій журналу на випадок нестандартних ситуацій.

«Фіксація» освітнього процесу та ведення класних журналів під час карантину:

- журнали розпочинаємо заповнювати з 12.05.2020 за окремим графіком в таблиці Google із спільним доступом, дані вносять всі вчителі, враховуючи одночасне перебування в кімнаті із класними журналами не більше двох осіб;

- дати та зміст уроків записуємо у класні журнали відповідно до календарно-тематичного планування згідно з розкладом дистанційного навчання, який розташований на сайті школи;

- виділяємо окремим записом «Навчання з використанням технологій дистанційного навчання», записи до 13.03.2020 та після за зразком,

- у графі «завдання додому» фіксуємо домашнє завдання, форми роботи (онлайн-конференції тощо), навчальні платформи (Padlet, Myklas, Gios, Classroom, Naurok, Classtime, «Всеосвіта» та інші), інші дистанційні

технології, які вчитель використовував під час проведення конкретних уроків.

Таблиця 1

№ з/п	Дата	Зміст	Завдання додому
44	12.03	Розв'язування типових задач з генетики на моногенне успадкування.	§ 47
		<i>Навчання з використанням технологій дистанційного навчання</i>	
45	19.03	Розв'язування типових задач з генетики на полігенне успадкування.	§ 47 Дошка «Padlet». Посилання на дошці на тестування на «Всеосвіта» - «Генетика»

Під час заповнення журналів використовуємо нотатки й замітки із власних записів електронних журналів, які були зроблені у формі Excel під час карантину.

Посилання на дошки «Padlet» дає можливість адміністрації здійснити контроль за вчасним заповненням електронного журналу, наповненням змісту уроків тощо.

Рис. 18. Зворотний зв'язок і контроль за виконанням завдань

У закладі було проведено моніторинг визначення частки учнів, які з незалежних від них причин не змогли приступити до навчання в дистанційному форматі. Із загальної кількості в перший місяць навчання ця цифра складала 5 % від загальної кількості. На кінець навчального року нам вдалося знайти різні підходи і залучити якомога більшу частину з цих учнів до дистанційного навчання (учнів, які так і не приступили до навчання з 13.03.2020 станом на 22.05.2020 – 10 з 950, що складає 1 %).

Створення електронної бази відповідей учнів кожним учителем було однією з умов фіксації письмових робіт (рис. 18). Всі відповіді учнів, які надіслані шляхом фотографування, сканування та інше, зберігалися у

вчителів в їхній електронній базі, і це є однією з вагомих проблем дистанційного навчання.

Освітні платформи надають широкі можливості щодо спрощення зворотного зв'язку. Створення у зручному форматі опитування через тестування, можливість вчителю виставити часові проміжки для виконання завдання (дедлайн), прекрасна аналітика щодо якості виконання завдань, виявлення найбільш проблемних питань, на які учні відповіли невірно (елементи формульовального оцінювання), можливість відкрити тести для тих учнів, які не мали змогу їх пройти.

Різноманітні платформи спрощували фідбек учасників освітнього процесу, проте визначальна роль у залученні здобувачів освіти до освітнього процесу в умовах карантинних заходів належала саме класним керівникам, їхньому професійному умінню спілкуватися з учнями та їхніми батьками. Тому останній виклик присвячений саме виховному процесу в умовах карантину.

Умови дистанційної освіти не зупинили виховний процес, а перевели його в інтернет простір. Так, щотижневі оперативні наради учнівського комітету (старостат і учком), на яких лідери ретельно аналізують свою діяльність, визначають цілі та окреслюють шляхи їх реалізації, в період карантину проводились онлайн, з використанням Zoom. Під час таких «оперативок» лідери через спілкування і обговорення викликів сьогодення, змогли стати дотичними до вирішення проблем суспільства.

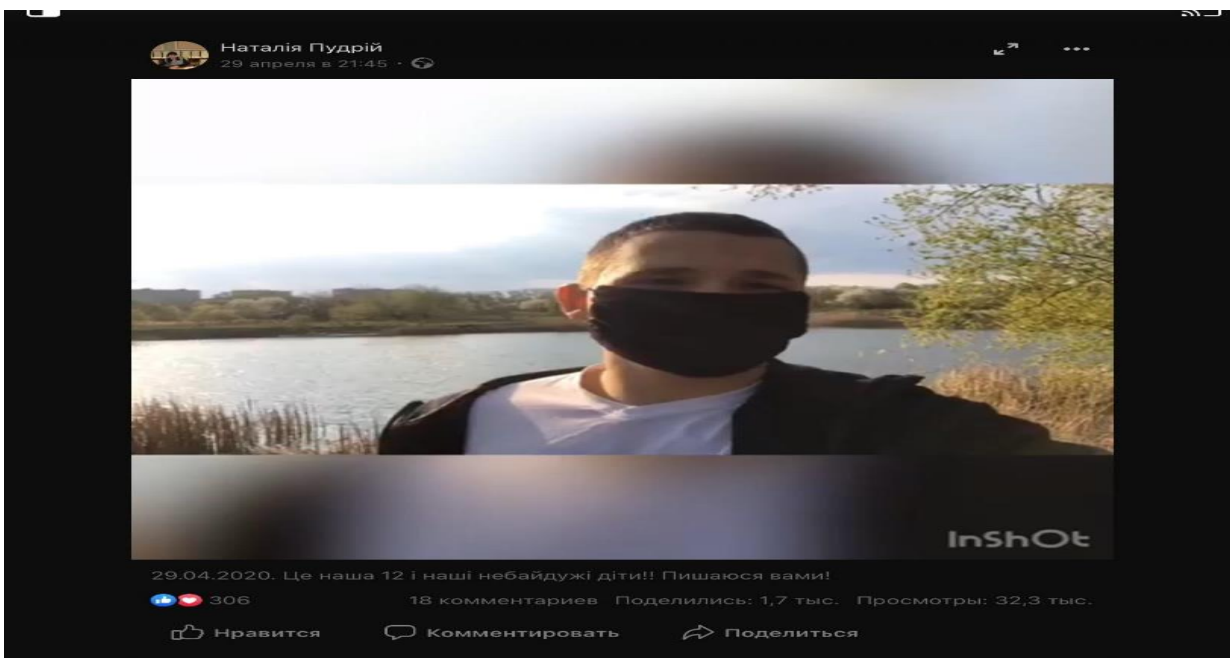

Рис. 19. Скріншоти із мережі Facebook шкільної акції «Не будьмо байдужими»

Так, через мережі «Facebook» і «Instagram» організовано і поширено благодійну акцію «Не будьмо байдужими» (рис. 19). Учнівським комітетом було відзнято відеоролик про небезпеку пожеж, що вирували на півночі країни, забираючи життя, позбавляючи людей засобів існування, та заклик

про допомогу постраждалим. Відео набрало великого поширення (32 тис. переглядів, 1, 7 тис. поширення), відгукнулися небайдужі бердичівляни та інші жителі країни. Таким чином, було зібрано і передано (через відділення Нової пошти) в зону лиха матеріальну допомогу у вигляді одягу, продуктів харчування, предметів побуту, інших речей.

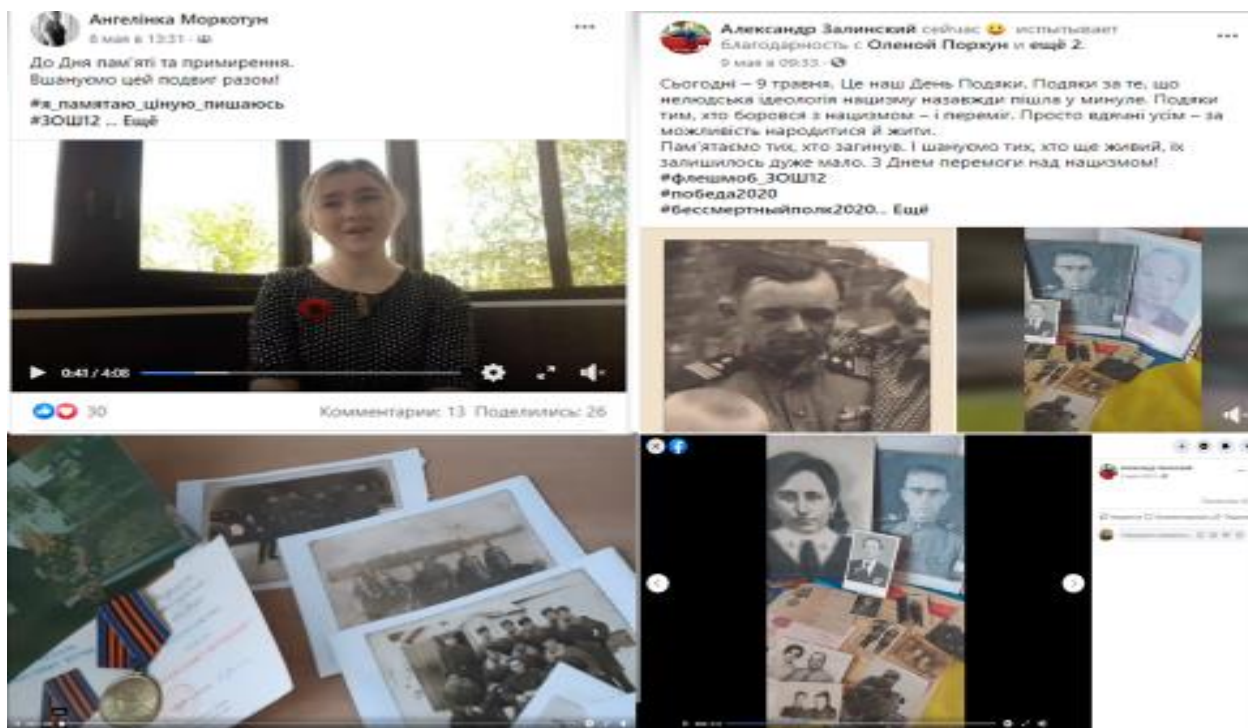

Рис. 20. Скріншоти із мережі «Facebook» шкільного проєкту «Моя родина на захисті України»

Переведено в новий формат й шкільний проєкт «Моя родина на захисті України» (рис. 20). Цього року життєвими історіями своїх рідних, близьких та далеких родичів, котрі в різні часи боронили незалежність, мир і свободу України, учні ділились через мережі «Facebook» і «Instagram», викладаючи фотознімки, відеоролики, звернення за хештегом #я_пам'ятаю_ціную_пишаюсь.

Таким чином, в умовах дистанційного навчання продовжується наближення учнівської молоді до найкращих цінностей української ментальності, розвиток свідомості, сприяння їх інтеріоризації з таким розрахунком, щоб вони ставали діючим світоглядом дитини.

Формула навчання із використанням технологій дистанційного навчання в ЗОШ № 12

Розробляємо уроки, завантажуюмо їх в журнал дистанційного навчання (Google-таблиці) на нашому сайті + працюємо активно в «LearningApps», «Gios Surikat», «Мій клас», «Розумники», «MozaBook», «Padlet», «My test» та інших+ комунікація через Viber, Telegram, онлайн-чат, Flipgrid, Zoom та ін.

Мудра позиція батьків наших учнів: «Навчання – це твоя відповідальність, дорога дитино, якщо є питання, будь ласка, звертайся до вчителів і вирішуй їх самостійно».

Труднощі: перший тиждень вся команда школи працювала цілодобово, технічні проблеми з причини масового переходу користувачів на основні платформи дистанційної комунікації та колаборації.

Позитив: наші вчителі опановують нові платформи і дуже успішно, наші учні нас дивують своїми здобутками і креативом, читаючи вірші напам'ять онлайн, влаштовуючи змагання через освітні платформи. Найважливіше – відгуки наших учнів і батьків, які по-іншому подивилися на школу, вчителів і важливість живого спілкування і навчання (рис. 21).

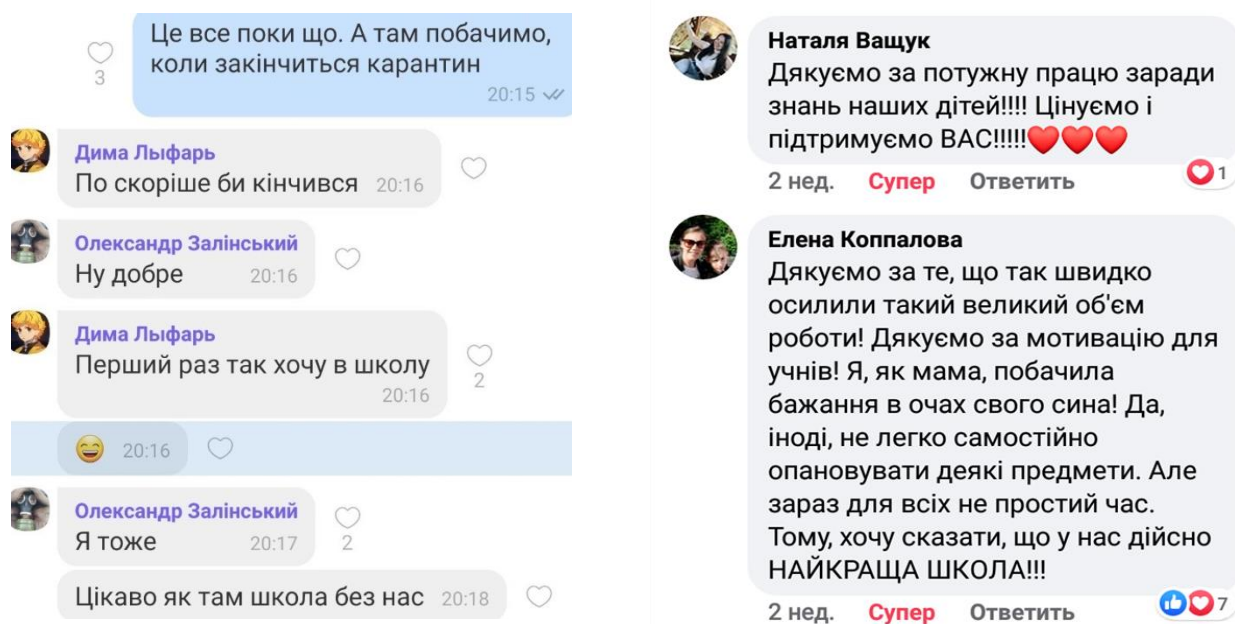

Рис. 21. Скріншоти із мережі Viber , Facebook відгуків учнів та батьків ЗОШ № 12